

CSICSMANN LÁSZLÓ

PAKISZTÁN A DESTABILIZÁCIÓ ÚTJÁN? POLITIKAI ÉS GAZDASÁGI VÁLSÁGJELENSÉGEK A DÉL-ÁZSIAI ÁLLAMBAN

PAKISTAN ON THE PATH TO DESTABILIZATION?
*POLITICAL AND ECONOMIC CRISES
IN THE SOUTH ASIAN COUNTRY*

Összefoglalás: Pakisztán az elmúlt hónapokban az országban uralkodó politikai és gazdasági válság, valamint a növekvő radikalizálódás következtében a nemzetközi közösség figyelmébe került. 2022-ben a fegyveres erők megvonták a támogatást Imrán Khán kormányától, amely egy újabb alkotmányos válságba sodorta a dél-ázsiai államot. Az ország történetének egyik legnépszerűbb politikusát, az egykori krikettjátékost különféle vádakkal börtönbe zárták, és eltiltották a 2024. februári választásokon való indulástól. A mögötte álló politikai erő azonban képes milliókat mobilizálni, ahogy azt az elmúlt két évben láthattuk.

Pakisztán gazdasága az összeomlás szélére került a politikai krízissel egyidőben. 2023 nyarán sikerült egy újabb IMF megállapodást kötni, amelynek előfeltétele megszorító intézkedések meghozatala, amely könnyen ronthat az életkörülményeken a 240 milliós országban. Továbbá az elmúlt két esztendő – összefüggésben a 2021-es kabuli tálib hatalomátvétellel – a radikalizáció újabb hullámát hozta el a dél-ázsiai országban. A kabuli tálib kormányzattal szoros kapcsolatokat ápoló pakisztáni tálib mozgalom, a TTP tehető felelőssé a 2022-ben és 2023-ban jelentkező jelentősebb terrorhullámmért, amelyre válaszként Pakisztán az illegálisan az országban tartózkodó afgán menekültek kiutasításában találta meg a megoldást. Az elemzés a politikai és gazdasági válságjelenségek mellett a fokozódó radikalizálódás hátterét járja körbe.

Kulcsszavak: Pakisztán, politikai és gazdasági válság, Imrán Khán, pakisztáni tálib mozgalom, TTP

Abstract: The country's growing extremism and political and economic crises have drawn the attention of the international community to Pakistan in recent months. The military withdrew political backing from Imran Khan's administration in 2022, throwing the South Asian nation into yet another constitutional crisis. Having been one of the most popular politicians in the nation's history, the former cricket player was imprisoned on a number of crimes and barred from running in the elections scheduled for February 2024. But as we have seen over the last two years, the political force behind him is capable of mobilizing millions of people.

In the summer of 2023, a new agreement with the IMF was signed, subject to austerity measures that would easily make life worse in a nation with 240 million people. Moreover, the last two years have seen a new surge of radicalization in the South Asian country, which is not independent from the Taliban takeover of Kabul in 2021. A significant wave of terror attacks in 2022 and 2023 was carried out by the TTP, the Pakistani Taliban movement. The TTP has strong ties to the Taliban administration in Kabul. Pakistan has responded to the attacks by forcibly expelling Afghan refugees from the nation. The analysis explores the causes of the increasing radicalization in addition to the phenomena of the political and economic crises.

Keywords: Pakistan, political and economic crises, Imran Khan, Pakistani Taliban, TTP

Pakisztán az elmúlt hónapokban egyre gyakrabban került a magyar és a nemzetközi média figyelmébe. Ez azonban csak kis részben köszönhető a magyar hegymászás sikereinek ([Varga Csaba sikeres csúcstámadása](#) 2023 júliusában a Nanga Parbaton), nagyrészt sajnos a 230 milliós ország elmúlt hónapokban megfigyelhető válságjelenségeivel áll összefüggésben. 2023. május 23-án a [MOL pakisztáni érdekeltségeit érte terrortámadás](#), amelynek következtében a multinacionális vállalat hat helyi biztonsági személyzete is életét vesztette. Az ország nyugati határvidékén az elmúlt hónapokban kiéleződött a biztonsági helyzet, amely nem független a 2021-es kabuli tálib hatalomátvételtől sem. 2022 tavasza óta az alkotmányos eljárás keretében menesztett populistának tekintett politikus, az egykori krikettjátékos Imrán Khán által szervezett milliós tömegtüntetések mutatják a politikai válságot, amely egy súlyos gazdasági krízissel párosul. 2023 augusztusában az átmeneti kormányfő Sebház Saríf feloszlatta a parlamentet, ami a választások kiírását jelenti. Ezzel együtt azonban a belpolitikai válság elhúzódhat. 2023 tavaszától azonban új jelenség, hogy a tüntetők közintézményekkel szemben indítanak támadásokat, amely a hatóságok válaszreakcióját is kiváltotta. Pakisztán 2022 óta súlyos eladósodottsággal és – részben a külső folyamatok (pl. orosz–ukrán háború) által indukált inflációval néz szembe, amely hozzájárult a politikai válság elmélyüléséhez. Jelen elemzés a fenti folyamatokat – mint a radikalizmus, a politikai és gazdasági válságjelenségek – kívánja elemezni.

A tálib 2.0 és a pakisztáni fokozódó radikalizmus

2021 augusztusában az Egyesült Államok kivonulásával párhuzamosan a tálibok átvették a hatalmat Kabulban. Pakisztán szemszögéből első ránézésre a fordulat pozitívnak tekinthető, hiszen a mozgalomnak 1993–1994-es megalakulása óta támogatója, a stabil Afganisztán a tálib (1.0) uralom alatt (1996–2001) [Pakisztán stratégiai mélységét jelentette](#). Eszerint Pakisztánnak mindenkor olyan kormányra van szüksége, amely baráti viszonyban áll a dél-ázsiai országgal, és korlátozza India térnyerését. Pakisztánban elsősorban a fegyveres erők, illetve az 1980-as években egyre meghatározóbb politikai szereplővé váló titkosszolgálat (*Interservices Intelligence, ISI*) önálló Afganisztán-politikával bírt, amely elsősorban a tálib kormány külső segítségét jelentette. Pakisztán elsőként ismerte el 1997-ben a tálib kormányt, azonban a 2001. szeptember 11-ei terrortámadást követően visszavonta az elismerést.

Pakisztánban a radikalizmus különösen a hadsereg korábbi főparancsnoka, később az ország elnöke [Pervéz Musarraf](#) (1999–2008) irányítása alatt vált egyre nagyobb belpolitikai kihívássá. A korábban már létrejött, radikálisnak tekinthető szervezeteket, mint a Laskar-i Tajjiba vagy a Dzsais-i Mohamed – az állam előszeretettel használta a hadsereg kinyújtott karjaként az indiai ellenőrzés alatt tartott Kasmírban. 2002-ben azonban amerikai nyomásra Musarraf terroristának nyilvánított öt szervezetet, ezzel kiszabadult a szellem a palackból, a dzsihadisták irányítása és kontrollja kicsúszott az ISI kezéből. Ezen újjáalakuló radikális csoportok a pakisztáni hatóságok ellen is támadásokat intéztek, és nemcsak az eddig „megszokott” afgán–pakisztáni határ mentén, hanem az ország szívében, Pandzsábban is. A 2000-es években a radikalizmus jelensége összefügg az afganisztáni eseményekkel is, különösen a NATO-csapatok jelenléte ellen harcot hirdető felkelők tevékenységével. Pakisztáni szempontból különösen kiemelendő a tálibokkal együttműködő ún. Hakkáni-hálózat, amely a törzsi területeken

(*Federally Administered Tribal Area, FATA*) működik, és amerikai kritikák szerint Iszlámábád szemet huny a tevékenysége felett. A másik fontos csoport, [a pakisztáni tálib mozgalom](#) (*Tehrik-e Taliban Pakistan, TTP*), amely 2007 óta a pakisztáni kormányok megdöntését, valamint a külföldi csapatoknak Afganisztánból való kiűzését tekinti céljának. A TTP elsősorban a Kájber-Paktunkva tartományban, a törzsi területeken, és nem utolsósorban Belúcsisztánban fejt ki tevékenységét.

Mindenképpen szükséges megemlíteni, hogy Pakisztánban az elmúlt évtizedekben globális dzsihádisták szervezetek is jelen vannak. Az al-Káida terrorszervezet több száz tagját fogták el pakisztáni hatóságok, azonban számos vezető továbbra is az országban tartózkodik. Az elmúlt években pedig megjelent az Iszlám Állam Khorászán Csoport is, amely ideológiailag nemcsak az al-Káidával, hanem a tálib mozgalommal is szembenáll.

Az elmúlt évtizedben az amerikai-pakisztáni kapcsolatok minden igyekezet ellenére jelentősen megromlottak, amelynek következtében helytálló lehetne az a megállapítás, hogy a pakisztáni titkosszolgálatok álltak a tálib 2.0 2021-es augusztusi hatalomátvétele mögött, és hogy az afganisztáni folyamatok Pakisztán sikerének tekinthetők. [A helyzet azonban ennél jóval összetettebb](#). Pakisztán valamennyi szervezete – így a fegyveres erőket és a titkosszolgálatot is beleértve – jóval kisebb kontrollt vagy érdemi befolyást gyakorol az új tálib kormány felett. Ehelyütt nincs lehetőségünk kifejteni, de maguk a tálibok sem egységesekek, a különféle szárnyak közül egy konzervatívabb irányzat került hatalomra. Más a tálib 2.0 kormányzat tágabb geopolitikai kontextusa. Míg 1996 és 2001 között India vagy Irán hevesen szembeszállt a tálibokkal, addig ma más a helyzet. Irán és a tálibok között az amerikai katonák távozása miatt kibontakozott egyfajta együttműködés. India számára pedig a közép-ázsiai térség geoökonómiai felértékelődése végett különösen fontos Afganisztán.

A 2021 augusztusában hatalomra került tálib kormányzatban – többek között – olyan személyeket találunk, akiknek szerepe van a pakisztáni dzsihádisztikus fokozódásában. Az 1970-es években alakult [Hakkáni-csoport két vezetője](#) – így Szirádzs Hakkáni és Khalil Hakkáni – is miniszteri tárcát kapott az új kormányban. Az előbbi a belső biztonságért, az utóbbi a menekültügyekért felelős pozíciót kapta meg. A Hakkáni-hálózat Szirádzs Hakkáni vezetése alatt a 2000-es évek közepétől egyre inkább a pakisztáni hatóságok ellen (is) fordult, és az országon belül merényleteket hajtott végre. Pakisztán hivatalosan 2015-ben tiltotta be a mozgalmat, ami azonban illegálisan továbbra is aktív szerepet töltött be az ún. törzsi területeken. Az új tálib kormány megalakulását követően a hálózat fokozta pakisztáni tevékenységét azzal a céllal, hogy egy a kabuli kormányhoz hasonló ideológiájú hatalmi átrendeződést érjen el az ország területén.

Ehelyütt külön meg kell említeni a pakisztáni TTP-t, amely megalakulását követően a közös etnikai (pastu) és ideológiai (deobandi iskola) gyökerek következtében összefonódott az afgán tálibokkal, és határon átnyúló radikális tevékenységet végzett. A 2021. augusztusi hatalomátvételt követően a TTP fokozta pakisztáni tevékenységét, és számos – az elmúlt két évben elkövetett merénylet a számlájára írható. [2023. január 30-án a TTP](#) egyik szárnya az afgán határhoz közeli Pesavár városában található mecsetben hajtott végre öngyilkos merényletet, amelyben 84 ember vesztette életét. A hatóságok a MOL biztonsági személyzetét ért támadások kapcsán is a TTP szervezetet emlegették, mint lehetséges felelős, ugyanakkor a merényletet a mai napig senki nem vállalta magára.

A 2023-as év első kilenc hónapja alatt különösen [megrőtt a merényletek száma](#), ugyanis mintegy 700 halálos áldozatot követelt a radikalizmus szeptember végéig, ami a tavalyi évihez képest 19 százalékos emelkedést mutat. A TTP különösen a biztonsági

személyzet, hadsereg és titkosszolgálatok tagjait támadja, eddig 137 katona és 208 rendőr vesztette életét az év első kilenc hónapjában. A TTP tevékenysége Pakisztán és Afganisztán között is feszültséget keltett, hiszen a 2021. augusztusi hatalomátvétel után az új kabuli tálib kormány a pakisztáni mozgalom számos, korábban bebörtönzött tagját szabadon engedte. [2021 novemberében jelentették be a pakisztáni hatóságok](#), hogy a kabuli tálib kormány közvetítésével egy hónapos tűzszünetről állapodtak meg a TTP-vel. Egy hónappal később azonban a tűzszünet véget ért, a TTP vezetése pedig kritikával illette a pakisztáni kormányt, hogy az nem tartotta be az ígéreteit, például több mint száz dzsihadista szabadon engedését. A pakisztáni hatóságok katonai akciót indítottak a TTP egységeivel szemben, újabb tárgyalásokra pedig nem került sor egészen 2022 júniusáig, amikor a pakisztáni titkosszolgálat (ISI) segítségével háromhónapos időtartamra ismételten tűzszünetet kötöttek. A TTP-nek azonban [két olyan követelése is volt](#), amelyet Pakisztán csak részben tudott teljesíteni: 1. csökkenteni az ún. törzsi területeken (FATA) a pakisztáni fegyveres erők jelenlétét; 2. [a FATA és a Kájber-Paktunkva régió jogi összeolvasásának](#) visszavonása, a FATA autonómiájának helyreállítása, illetve az iszlám törvénykezés (*saríá*) implementálása. Az utóbbi pont nem volt tárgyalási alap a TTP és Pakisztán között.

A 2022 novemberében véget ért és meg nem hosszabbított tűzszünet következtében az erőszak fokozódott. Pakisztán 2021-ben és 2022-ben több alkalommal hajtott végre légicsapásokat afganisztáni területen a TTP ellen. 2022. július 31-én amerikai dróncsapás végzett az al-Káida első emberével, Ajmán Zaváhirivel Kabulban, amely véget vetett a közvetlen tárgyalásoknak a TTP és Pakisztán között, ugyanis [a pakisztáni tálibok az utóbbit tartották felelősnek a haláláért](#).

Az erőszakos cselekményekben azonban növekvő mértékben a TTP-vel rivalizáló Iszlám Állam Khorászán frakciója is részt vesz. Az utóbbi 2014-ben vált le a pakisztáni tálibokról, addig közösen folytatták a harcot elsősorban az észak-nyugati, Afganisztánhoz közel eső tartományokban. [2023. július 30-án egy választási gyűlésen hajtott végre](#) az Iszlám Állam Khorászán frakciója öngyilkos merényletet, amelyben 54 ember vesztette életét.

Pakisztán abban érdekelt, hogy a kabuli tálib kormány felelősséget vállaljon a TTP tevékenységéért, és [megakadályozza a határon átnyúló radikális cselekedeteket](#). A tálib mozgalom még az Egyesült Államokkal folytatott dohai tárgyalásokon beleegyezett, hogy nem támogatja a dzsihadista csoportokat. Miután Afganisztán súlyos gazdasági problémákkal és humanitárius helyzettel néz szembe, amely kvázi a nemzetközi elismerés hiányában egy teljes marginalizálódással párosul, nem érdeke, hogy az egyébként a kormányt támogató Pakisztánnal végletekig megromoljanak a kapcsolatok. A TTP és a pakisztáni kormány közötti tárgyalások leállításának azonban egyik okaként a 2022. áprilisi belpolitikai válság, és Imran Khán eltávolítása is felhozható.

Pakisztán közvetítőszerepet töltött be Kína és a tálib mozgalom között, az utóbbi különösen érdekelt a CPEC (*China-Pakistan Economic Corridor*, CPEC) Afganisztán irányába való meghosszabbításában. Kína azonban a jelenlegi bizonytalan politikai környezetben valószínűsíthetően nem vállal gazdasági kockázatot. [India miközben nem ismerte el hivatalosan a tálib kormányt](#), nyitott felé. Geopolitikai szempontból Indiának fontos az iráni Csabahár kikötőből létesítendő gazdasági folyosó, amellyel Újdelhi Pakisztán érintése nélkül érheti el Afganisztán területét. A TAPI (Türkmenisztán, Afganisztán, Pakisztán, India) néven ismert gázvezeték építési munkálatai leálltak az elmúlt évek zavaros afganisztáni viszonyai miatt, azonban 2023 nyarán Pakisztán és Afganisztán tárgyalásokat kezdett a munkálatok újraindításáról.

Belpolitikai válság: Imrán Khán és a politikai mobilizáció

2022. április 10-én az egyhetes alkotmányos válságot követően a pakisztáni Nemzetgyűlés egy bizalmatlansági indítvánnyal elmozdította a kormányfői tisztségéről a 2018 augusztusa óta hatalmon lévő népszerű krikettjátékosból lett politikust, Imrán Khánt. Pakisztánban az alkotmány 1956-os elfogadása óta a fegyveres erők meghatározóak a belpolitikai folyamatokban, ugyanakkor némi teret engednek a parlamenti demokrácia bizonyos szereplőinek. Pakisztán politikatörténetét négy katonai diktatúra korszaka határozza meg, az átmeneti időszakban általában a két nagy politikai párt egyike (Pakisztán Muszlim Liga – Naváz Sarif frakciója, a PML-N és a Pakisztán Néppárt, PPP) alakíthatott kormányt. A két nagy párt népszerűtlensége folytán megjelent a pakisztáni belpolitikában egy populistá harmadik erő a PTI (*Pakisztán Tehrik-i Inszáf*, Pakisztáni Mozgalom az Igazságosságért), amelynek vezetője Imrán Khán kezdetben a fegyveres erők támogatottságát is élvezte.

A 2018 és 2022 közötti időszak során Imrán Khán különösen a gazdasági problémák orvoslására és a Covid-19-pandémia kezelésére összpontosított, külpolitikájában pedig az Oroszországhoz és Kínához fűződő kapcsolatokat építette, az Egyesült Államok befolyásának rovására. Az ellenzéki erők 2020-ban Pakisztáni Demokratikus Mozgalom (*Pakistan Democratic Movement*, PDM) néven egyesültek, hogy szembeszálljanak a hadsereg bábjának tekintett kormányfővel. 2020-tól kezdve [Imran Khán fokozatosan elveszíti a fegyveres erők bizalmát](#) a kormányzati válság, valamint személyi politikája miatt. A hadsereg főparancsokának, Kamar Dzsavád Badzsúának a pozícióját 2019-ben három évvel (2022 novemberéig) meghosszabbította. Miközben Badzsúa tábornok a fegyveres erők politikai semlegességét hangoztatta, valamennyi elemző szerint az irányítása alatt a hadsereg politikai [befolyása soha nem látott mértékben megnőtt](#). Imrán Khán és Badzsúa tábornok között olyan kérdésekben is nézetkülönbség volt, hogy ki töltsse be az ISI vezetői pozícióját.

2022 áprilisában az ellenzéki PDM-koalíció jelöltje, Pandzsáb korábbi főkormányzója, Sabház Sarif alakíthatott kormányt. A parlament ötéves mandátumának lejártakor, 2023 augusztusában egy ügyvivő kormány lépett a helyére, amelynek feladata a választások kiírása és lebonyolítása. A Sarif-kormány legfőbb problémája a gazdasági helyzet, az elszabadult infláció és a növekvő adósságállomány kérdésének kezelése volt, politikailag azonban Imrán Khán korábbi miniszterelnök részéről komoly politikai ellenállással találkozott.

Imrán Khán ugyanis azzal vádolja a két nagy politikai pártot, hogy tagjaik korrupciós ügyeiről kívánják elterelni a figyelmet, a hadsereg főparancsnokát pedig azzal, hogy a kormánya ellen szőtt összeesküvést az Egyesült Államokkal. A kormányfői posztról leváltott korábbi krikettjátékoskal szemben több tucat jogi eljárást indítottak, többnyire politikai motivációval. 2022 októberében például megfosztották attól a jogától, hogy közfunkciót lásson el, arra hivatkozva, hogy nem számolt el megfelelően a kormányfőként külföldiektől kapott állami ajándékokkal. 2022 áprilisa óta ugyan Imrán Khán [tömegtüntetéseket szervezett](#), amelyen előrehozott szabad választásokat követelt. 2022 novemberében az ún. Szabadság Menetelésen (*Azadi March*) ismeretlenek fegyverrel próbáltak véget vetni az életének, pár napos kórházi kezelést követően azonban helyreállt az egészsége.

Imrán Khán a pakisztáni titkosszolgálat egyik tisztjét, Fajszál Naszírt vádolta meg az ellene végrehajtott merényletkísérlettel. 2023 májusában, amikor éppen az iszlámábádi bíróság épületében meghallgatásra várt, a pakisztáni paramilitáris alakulatok letartóztatták. Ennek hatására országos méretű megmozdulások kezdődtek, Imrán Khán hívei több városban [a fegyveres erők épületeire támadtak](#), utakat zártak le és középületeket gyújtottak fel. A pakisztáni kormányzat a zavargások megfékezése végett az internet működését országosan korlátozta, amely további elégedetlenséget szült. Pár nappal később végül a Legfelsőbb Bíróság törvénytelennek minősítette a letartóztatását, így szabadon engedték. [A fegyveres erők legfőbb célja, hogy megakadályozzák a PTI és Imran Khán indulását a választásokon](#), ugyanis a pártja továbbra is jelentős támogatottsággal rendelkezik. Populista politikusként az átlagemberek nyelvén fogalmaz, amelyet kritikusai negatívumként, a diplomáciai érzéke hiányaként értékelnek.

Imrán Khánt 2023 augusztusában másodjára is letartóztatták, és három esztendő börtönbüntetésre ítélték egy korrupciós ügyben. A korábbi miniszterelnököt ezúttal állami ajándékok értékesítése miatt vonták felelősségre, és jelenleg is börtönben tartózkodik, azonban egy másik ügy következtében.

Augusztusban az elnök feloszlatta a parlamentet, így 90 napon belül, tehát novemberben általános választásokat kellett volna tartani, azonban azt elhalasztották. A Választási Bizottság bejelentése alapján 2024. február 8-án tartják a választásokat, amelynek során a legfőbb kérdés, hogy a két tradicionális párt mellett indulhat-e a PTI. A Választási Bizottság 2023 decemberében olyan döntést hozott, hogy miután a párt a belső szabályzatait megsértette, így jelöltjei csak függetlenként, és nem a PTI színeiben indulhatnak a közelgő választásokon. Továbbá kizárták Imrán Khán indulását a választáson hivatkozva a folyamatban lévő jogi ügyekre. 2024 januárjában azonban [a Legfelsőbb Bíróság elutasította](#) a PTI szimbólumának a használatát, így a jelenlegi helyzet szerint a párt jelöltjei csak függetlenként indulhatnak a februári választáson, amely összezavarhatja a választókat. [A Gallup 2024. január 10-én](#), 1 hónappal a választások előtt közzé tett közvéleménykutatása szerint a PTI támogatottsága 34 százalékon áll, és attól mindössze kettő százalékponttal (32) van lemaradva a Naváz Saríf vezette PML-N. Számos vélemény szerint a fegyveres erők az utóbbi pártot favorizálják, amelynek vezetője nemrégiben tért vissza Pakisztán területére, és az ellene felmerülő korábbi vádakot ejtették.

A népszerűség ellenére azonban le kell szögezni, Pakisztán nem demokratikus ország, ahol – mint láthattuk – a választásokat a fegyveres erők befolyásolják, érdekeik szerint irányítják. A kérdés az, hogy mennyire sikerül a nem megfelelő gazdasági helyzetet kezelni, hogy ezzel is elejét vegyék a további zavargásoknak. Kétségtelen, hogy 2023-ban fordulópontot jelentett, hogy civil állampolgárok a fegyveres erők létesítményeire támadtak. Pakisztán egy olyan ázsiai államnak tekinthető, ahol a fegyveres erők az erőszak, a politikai elnyomás, esetleg a kooptálás eszközeit is alkalmazzák befolyásuk megőrzése végett.

Gazdasági válság: az IMF-megállapodás

A 240 millió lakost számláló dél-ázsiai országban részben a Covid-19-pandémia és egyéb strukturális problémák következtében története egyik legsúlyosabb gazdasági válságával nézett szembe a kormányzat. Imrán Khán 2018-ban azzal kampányolt, hogy nem hajlandó a Nemzetközi Valutaalappal tárgyalni, amely része az Egyesült Államokat

kritikus színben feltüntetető politikájának. 2019 júliusában Pakisztán 6 milliárd dollár értékű, 39 hónap futamidejű hitelmegállapodást írt alá az IMF-fel. A Nemzetközi Valutaalap által elvárt megszorító intézkedések nagy részét azonban a Khán-kormány nem hajtotta végre. Pakisztánt emellett elsősorban Kína, illetve néhány arab olajmonarchia (Szaúd-Arábia, Egyesült Arab Emírségek) támogatta a pénzügyi stabilitás fenntartásában.

A napokkal a zavargások kirobbanása előtt [Pakisztánba látogató kínai külügyminiszter](#) aggodalmát fejezte ki a belpolitikai helyzet miatt. Mint ismeretes, a CPEC együttműködésen dolgozó kínai munkásokat több alkalommal is fegyveres támadás érte. 2021 júliusában 36 kínai állampolgár vesztette életét a Diamer-Basha-gát építésén, amikor az őket szállító buszt radikális csoportok felrobbantották. [Pakisztán végül 11,6 millió dollár kártérítést](#) volt kénytelen fizetni a hozzátartozók családjainak.

Pakisztánban az infláció 2022–2023-ban soha nem látott méreteket öltött, 2023 márciusában az éves áremelkedés a rekordnak számító 35,6 százalékot érte el, az élelmiszerekre vetítve pedig több mint 46% volt. Emellett a folyó fizetési mérleg hiánya felborult, az államadósság jelentősen megnőtt, a valutatartalék pedig az import finanszírozása szempontjából veszélyesen alacsony szintre csökkent, valamint a rúpia árfolyama jelentősen romlott a dollárhoz képest. A gazdasági helyzetet az átláthatatlan állami szubvenciók rendszere tovább rontotta, ugyanakkor valamelyest segített a lakosságnak átveszteni a gazdaságilag megterhelő időszakot.

A 2022 áprilisában beiktatott új kormány első feladatának tekintette, hogy a Nemzetközi Valutaalap által a 2019-es megállapodást követően befagyasztott hiteleket folyósítsa. 2023 júniusában kilenc hónapos 3 milliárd dolláros készenléti hitelről sikerült megállapodni, amelynek előfeltételül komoly gazdasági megszorító intézkedések végrehajtását szabták. Az IMF mellett [Pakisztán további támogatáshoz, hitelekhez jutott a hagyományos donorországoktól](#), így 1 milliárd dollárt kapott Kínától, 2 milliárd dollárt pedig Szaúd-Arábiától 2023 nyarán. Pakisztán [gazdasági válsága azonban mélyebben gyökerezik](#), amely jelentősebb reformokat igényel. Az IMF által követelt intézkedések között szerepel az áram és az üzemanyag állami támogatásának csökkentése és a világgpiaci árhoz igazítása. Várakozások szerint ez jelentős áremelkedéshez és politikai zavargásokhoz is vezethet.

Konklúzió

Pakisztán történelme során több hasonló nehéz időszakon ment keresztül. A jelenlegi gazdasági és politikai válság ilyen értelemben nem különbözik a többitől. Bár hivatalosan semlegesnek hirdetik a fegyveres erőket, valójában semmilyen politikai vagy gazdasági jellegű döntés, esemény nem valósulhat meg az országban a támogatásuk nélkül. Mindez egyfajta kiszámíthatóságot hoz a nukleáris arzenállal is rendelkező államban. Kétségtelen, hogy a zavargások 2023-ban újabb szintre emelkedtek, ugyanis a civil állampolgárok eddig tiszteletben tartották a fegyveres erőket, azonban az Imrán Khán első letartóztatását követő zavargások a hadsereg létesítményeit is érintették. Imrán Khánnak pedig a városi lakosság körében jelentős mértékű a támogatottsága. A megszorító intézkedések további tüntetésekhez vezethetnek az elkövetkező hónapokban. A PTI politikusaival szembeni, a választásokat megelőző jogi fellépés pedig igen könnyen újabb zavargásokat válthat ki.

Pakisztán radikalizálódása kapcsán pedig mind az afgán, mind az iszlámábádi kormánynak érdeke a viszony normalizálása az elkövetkező hónapokban. Ellenkező esetben a kabuli kormány még a jelenleginél is jobban elszigetelődik, és további gazdasági nehézségek lépnek fel. Pakisztán számára pedig a TTP deradikalizálása első számú feladat. A fegyveres erők azonban a csökkenő népszerűség ellenére, bár nem demokratikus eszközökkel, de jelenleg ura a helyzetnek. Pakisztán a radikalizálódás egyik forrását az országban **illegálisan tartózkodó afgán menekültekben látta**, a mintegy egymillió megfelelő dokumentumokkal nem rendelkező csoport számára az ország elhagyásának meghosszabbított határideje 2024. február 29-e.

MKI ELEMZÉS

A Magyar Külügyi Intézet időszaki kiadványa

Kiadó:

© A Magyar Külügyi Intézet, 2024.

Szerző:

CSICSMANN LÁSZLÓ

Lektorálta:

BARANYI TAMÁS PÉTER

Nyelvi lektor: T-Kontakt Kft. | Tördelés: Lévárt Tamás

Jelen elemzés és annak következtetései kizárólag a szerzők magánvéleményét tükrözik és nem tekinthetők a Magyar Külügyi Intézet, a Külgazdasági és Külügyminisztérium, illetve Magyarország Kormánya álláspontjának.

ISSN 2063-9244

<https://doi.org/10.47683/KKIElemzesek.KE-2024.01>

Korábbi kiadványainkat megtekintheti az [Intézet](#) weboldalán.